

HVAD OPTAGER FORSKEREN?

Den ensomme forsker, der sidder alene i elfenbenstårnet, hører fortiden til. I dag skal forskerens viden ud i verden til dem, den berører. I en ny serie bringer Asterisk læseren tættere på forskeren.

”JEG SER IKKE MIG SELV SOM EN **PROVOKATØR**, SELVOM JEG VIST BLIVER OPFATTET SÅDAN AF MANGE.”

Ph.d.-stipendiat OLE HENRIK HANSEN oplever p.t. udsædvanlig megen opmærksomhed. Politikere og journalister trækker i stor stil på hans **forskningsresultater**. Han fortæller her, hvorfor han siger tingene ligeud, og derfor befinder sig midt i en mediestorm, der bl.a. sætter forholdet til fagforeningen BUPL på prøve.

Fortalt til MATHILDE WEIRSØE

SMÅ HJERNER – STORT LÆRINGS- POTENTIALE

Jeg er p.t. optaget af at koble neurovidenskab med min egen pædagogiske forskning i de 0 til 3-årige børn. Jeg trækker bl.a. på amerikanske forskere, der har dokumenteret, at hjernen er meget plastisk de første år af et barns liv. De har scannet 0-3-årige børns hjerner og dokumenteret, at forbindelser i hjernen vokser med enorm hastighed i de tidlige år, så hvis man stimulerer barnet og giver det den kærlighed og omsorg, det har brug for, vokser hjernecellerne

optimalt i de år. Omvendt udvikler hjernen sig ikke tilstrækkeligt, hvis ikke barnet stimuleres.

Samfundsøkonomisk er der derfor en rigtig god fortjeneste forbundet med at investere i børnene tidligt i deres liv. Jeg har selv været leder af en døgninstitution i mange år. Og hver gang vi fik et nyt barn på institutionen, har jeg tænkt, at det allerede var alt for sent. Vi skulle som samfund have grebet ind meget tidligere. Og derfor var jeg heller ikke i tvivl om, at det netop var småbørnspædagogikken, de 0 til 3-årige, jeg ville forske i, da jeg fik mit ph.d.-stipendium på DPU.

Nu kan jeg så dokumentere, at indsatsen skal ske allerede i barnets tidlige barneår. Her handler det simpelthen om, at give børnene den kærlighed og omsorg, de har brug for i

de mange timer, de tilbringer i institutionen, for så er chancerne for, at de senere hen får en uproblematisk skolegang og derefter en uddannelse og et job, langt større. På den måde undgår samfundet på sigt tunge udgifter til eksempelvis døgninstitutioner og overførselsindkomster. Det gælder selvfølgelig særligt de børn, der kommer fra det, jeg kalder ’hold kæft hjem’, dvs. hjem, hvor forældrene ikke stimulerer deres børn tilstrækkeligt – eller måske endda forsømmer dem. Men det gælder sådan set også de mange børn, der kommer fra velfungerende hjem, og som tilbringer rigtig mange timer i institution hver eneste dag.

Edward Melhuis fra London University har ligefrem vist, at hvis et barn har gået i en velfungerende daginstitution de første tre leveår, så får samfundet pengene igen syv gange ved normale børn og 17 gange ved udsatte børn.

MEDIESTORM

Jeg befinder mig i øjeblikket i lidt af en mediestorm, efter at socialministeren har valgt at basere sin politik på min forskning. Det er på det højeste lige nu, men politikere og journalister har løbende henvendt sig, siden jeg i december 2010 skrev en kronik til Information, hvor jeg offentliggjorde mine foreløbige forskningsresultater. Så greb Politiken bolden og bragte et interview med mig i julen. Det førte til et samarbejde med Politikens debatredaktør Mette Højbjerg, som jeg nu skriver en bog sammen med, hvor vi tager udgangspunkt i mine resultater, som Mette så skriver om til menneskesprog. Vi ønsker at løfte debatten om det faktum, at vi sender vores 1-3-årige børn i daginstitution det meste af dagen. Ikke fordi vi ikke skal gøre det, men når vi nu gør det, er vi nødt til at bestræbe os på at forbedre forholdene for de små.

I min forskning har jeg indtil videre foretaget 140 timers observationer i otte institutioner. Jeg startede med videooptagelser, men droppede det og gik i stedet mere struktureret til værks med skema og stopur. Jeg mødte ind kl. 7 om morgenen, og så valgte jeg et barn, som jeg fulgte helt minutiøst den dag, til det blev hentet kl. 16-17 stykker. Jeg sad hver dag og tog tid på børnenes interaktion og dialog med de voksne. I de ringeste institutioner var der børn, der fik helt ned til 50 sekunders opmærksomhed i timen. I gennemsnit lå det for de dårlige institutioner på tre minutter i timen – svarende til 15 minutters voksenkontakt om dagen. Anderledes så det ud i de vel-

Til venstre: "I de velfungerende institutioner var pædagogerne i stand til at give børnene 21 minutters opmærksomhed i timen," siger Ole Henrik Hansen. Her foregår livet i børnehøjde.

Til højre: "I de ringeste institutioner var der børn, der fik helt ned til 50 sekunders opmærksomhed i timen," siger Ole Henrik Hansen. Her holder Frode fast i sin bus.

fungerende institutioner, hvor pædagogerne i gennemsnit var i stand til at give børnene 21 minutters opmærksomhed i timen.

Forskellen mellem de gode og dårlige institutioner kan ikke føres tilbage til normeringen – dvs. antallet af børn pr. voksen. Det har ellers været automatpilotsvaret. Det er i højere grad et spørgsmål om den måde, man i institutionen organiserer det pædagogiske arbejde på. De velfungerende institutioner udmærker sig ved at have en kritisk ledelse, der stiller skarpt på organiseringen af det pædagogiske arbejde, kombineret med en personalegruppe, der er åben for kritik og handler på den. I de velorganiserede institutioner bliver børnene udfordret af pædagogerne, og de griner og pjatter sammen. I de dårligt organiserede institutioner render pædagogerne rundt og slukker brande uden at have nogen egentlig pædagogisk plan for øje. Og det resulterer faktisk i omsorgssvigt, for de når slet ikke ind til børnene, der som reaktion lukker ned og trækker sig tilbage. Jeg har set grelle tilfælde, hvor et barn er gået rundt i trancelignende tilstand det meste af

dagen, uden nogen form for kontakt til de voksne eller til de andre børn. Ud over observationerne har jeg med hjælp fra fagforeningens BUPL gennemført en landsdækkende survey blandt 1.300 pædagoger, der belyser, hvordan det ser ud på landsplan.

KLAR TALE TIL BUPL & MINISTEREN

Jeg ser ikke mig selv som en provokatør, selvom jeg vist bliver opfattet sådan af mange. Men jeg siger tingene meget direkte. Ulempen ved min klare tale er, at det kan blive meget sort/hvidt. Den klare tale og kritik har bl.a. skabt et noget anspændt forhold til pædagogerne i fagforening BUPL. De føler sig ramt, fordi jeg kritiserer den pædagogik, man har haft i daginstitutioner de sidste mange år. Ideer om "Det kompetente barn" og "fri leg" har slået fejl, som jeg ser det. Selvforvaltningspæ-

dagogikken, hvor børnene mere eller mindre overlades til sig selv, er blevet en undskyldning for, at pædagogerne kan trække sig tilbage.

Omvendt tager de godt imod mine klare pointer på begge fløje i det politiske spektrum. Overborgmester Frank Jensen fra Københavns Kommune lytter til mig. De radikale lytter. Og socialministeren har netop inviteret mig med i et task force, der skal komme med eksempler på, hvordan børn lærer og udvikler sig bedst i daginstitutioner og dagpleje. Her bliver de ting, jeg har pointeret omkring ledelse og organisering af det pædagogiske arbejde, helt centrale. ■

OLE HENRIK HANSEN

Ph.d. stipendiat ved forskningsenheden Barndom, Læring og Didaktik, ved Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet. Han forsker i det 0-3 årige barneliv, barnets første sprog og karakteren af interaktionerne mellem voksen og barn.